

Consultation Moravian Church South Africa

Van 6 tot 11 november 2019 heeft in Kaapstad, Zuid-Afrika, een consultatie plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de Europees-Continental Provincie en vertegenwoordigers van de provincie Zuid-Afrika. Ik mocht als lid van de EBG Haaglanden e.o. aan deze consultatie deelnemen. Naast mij namen vanuit Nederland: Latonya Lo-Kioeng-Shoe (EBG Haaglanden e.o.), Ewald Hunsel (algemeen secretaris ZZg), Lesley Dragtenstein (voorzitter ZZg) en Age Kramer (beleidsmedewerker ZZg) aan de conferentie deel. Het geheel stond in het teken van ontmoeting met onze Zuid-Afrikaanse broeders en zusters en het uitwisselen van ervaringen en opvattingen, zorgen en uitdagingen met betrekking tot de identiteit van de Broedergemeente en de eenheid in de Uniteit.

Op woensdag 6 november is de delegatie uit Nederland via Amsterdam gereisd naar Kaapstad, waar wij om 22.30 uur plaatselijke tijd aankwamen. Veel deelnemers van de Duitse delegatie waren al gearriveerd. De ontmoeting in Zuid-Afrika is in mijn beleving in drie delen op te splitsen:

Allereerst het deel van de consultaties. Wij zijn als delegatie van Nederlandse en Duitse leden van de Broedergemeente welkom geheten door Godfrey Cunningham, voorzitter van The Moravian Church of South Africa (MCSA). Hij sprak over de duurzame relatie met het ZZg en de uitdagingen waar de Broedergemeente voor staat.

In reactie hierop heeft de voorzitter van het ZZg, Lesley Dragtenstein, kort toegelicht waarom het ZZg deze conferentie faciliteert en ook hierin participeert. Ook het bestuurslid van de Europees-Continental Provincie, de heer Raimund Hertzsch, sprak de delegatie toe. Hij zei verheugd te zijn met deze wijze van ontmoeten waarbij praktische dingen kunnen worden besproken.

Vervolgens hebben de delegatieleden hun verwachtingen van de conferentie en onderwerpen waarover zij met elkaar in gesprek willen gaan met elkaar gedeeld. De dagen daarop werd in verschillende groepen gesproken over de verschillende onderwerpen die de deelnemers individueel hadden ingebracht. Een aantal broeders en zusters hielden een korte presentatie over het werk binnen hun gemeenten en over de identiteit van de Broedergemeente. Latonya droeg hieraan bij door te vertellen over het Jeugdwerk in Nederland.

In verschillende samenstellingen is gesproken over de terugloop van het aantal geloofsgenoten, de jeugd, de veranderende samenleving en de rol van de kerk, de wijze van aanbidding en prediking, de structuur van de EBG, de rol van vrouwen, financiën, mensenrechten, de noodzaak van verandering en vernieuwing binnen de Broedergemeente, de culturele diversiteit en sekse gelijkheid. Kortom, veel onderwerpen, diepgaande discussie en veel vergelijkbare situaties met onze gemeente. Bisschop Brian Adams heeft met ons het verhaal gedeeld over gemeenteleden die in de ochtend de dienst van de Moravians bezoeken en deze zelfde mensen ziet hij in de middag tijdens zijn visite of wandeling uit de Pinkstergemeentekerken komen. De behoefte naar een ander soort dienst is ook in Zuid-Afrika duidelijk aanwezig. Age Kramer heeft onder andere verteld over de Pinkstergemeenten en Bevrijdingspastoraat.

Karel August, docent Theologie, die samen met Age Kramer de moderators waren van de conferentie, zette de waarde en kracht van het gebed uiteen en maakte duidelijk dat in zijn beleving hier niet mee geadverteerd kan worden.

Aan bidden en genezing van ziekte kun je geen prijskaart hangen. Verwijzend naar kerken waar veel geld wordt gegeven door de leden, in de hoop dat het persoonlijk gebed van de voorganger tot genezing zal leiden.

Tussen alle gesprekken, presentaties en opdrachten door was er ook tijd voor enige ontspanning. De Emmaus Walk: in kleine groepen een wandeling maken en napraten in Bijbelse gedachtegang over de onderwerpen die zijn ingebracht.

Op vrijdag zijn wij met een grote delegatie jeugdleden in gesprek gegaan over de Evangelische Broedergemeente. Ook hier veel vergelijkbare opvattingen in de beleving van de rol van de jeugd in de kerk en de ruimte die hierin wordt geboden. Er is een voorkeur voor een meer opgewekte wijze van aanbidding, meer opwekkingsliederen en de behoefte om de prediking meer tot de jongeren te richten zodat de verkondiging ook voor de jongeren aantrekkelijk wordt. De omstandigheden waaronder de jongeren leefden: werkloosheid, geweld, drugs, overvallen en moorden zijn daar problemen van alle dag. Jongeren kunnen daardoor zeker in de avond (na school) moeilijk deelnemen aan het gemeentelven, omdat de ouders niet toestaan dat men in de avonduren over straat gaat. Tot de gedelegeerden behoorden ook een aantal jongeren die op een seminarie verblijven en de opleiding tot predikant volgen. Zij willen in de gemeente meer gehoord worden, meer ruimte krijgen en vooral ook om te vernieuwen. Opmerkelijk was ook de opvatting: meer luisteren naar de vraag van de jongeren en niet veronderstellen dat men weet waarmee zij gebaat zijn. We hebben deze avond afgesloten met dans en zang met de jongeren en dit voelde heel goed. Opgewekt en vrolijk met veel beweging zoals jongeren willen aanbidden, loven en danken.

Het tweede deel van de reis waren de excursies. Zaterdag naar Genadendal: het hart van de Broedergemeente in Zuid-Afrika. Bij aankomst in het dorp zagen we demonstrerende vrouwen langs de weg tegen het geweld dat momenteel het dorp teistert. Een vrouw van 51 jaar was door haar dochter om het leven gebracht. Onderweg zijn we langs de typische huizen (dwellings) gereden waarin Zuid-Afrikanen wonen. De huizen staan dicht op elkaar en worden door verschillende generaties bewoond.

We zijn in Genadendal door een gids rondgeleid en bijgepraat over het ontstaan van de Broedergemeente. Volgens de geschiedenis is de eerste zendeling in 1736 naar Zuid-Afrika vertrokken vanuit Herrnhut. Uiteindelijk moest hij als gevolg van problemen met de predikanten (o.a. omdat hij geen geordend predikant was) terug naar Europa en gaf zijn Bijbel aan een zwarte vrouw om het woord te blijven verkondigen. Nederlandse zendingen troffen 50 jaar later diezelfde zwarte vrouw, die nog steeds het woord verkondigde. Een replica van deze Bijbel staat in het museum te Genadendal. Er is verteld over een florierende Genadendal met veel werkgelegenheid en bloeiende economie. In het museum wordt het kerkelijk leven van toen tentoongesteld. De gids heeft zijn persoonlijke ervaring met Nelson Mandela met ons gedeeld. Hij zou eigenhandig het verzoek, met redenen omkleed, aan de president hebben geschreven om zijn presidentiële ambtswoning om te dopen tot Genadendal. We hebben de kerk bezichtigd, de drukkerij, het kerkhof en de watermolen. Daar hebben we ook een heerlijke lunch genuttigd. Momenteel wordt het leven daar helaas gekenmerkt door geweld, werkloosheid, overvallen en drugs. Men heeft geen antwoord op de vraag hoe de boodschap van Christus zo oninteressant is geworden in Genadendal. Het kerkbezoek is ook sterk teruggelopen.

Zondag stond in het teken van bezoeken aan een Moravian Church. De delegatie werd verdeeld in drie groepen. Mijn groep was uitgenodigd om een dienst bij te wonen in een klein dorp in het oosten van Zuid-Afrika genaamd Masaka.

Het is een kleine gemeente maar heel gauw bleek het een warme gemeente te zijn. Wij zijn zeer hartelijk ontvangen. Een bazuinkoor van 4 jongeren heeft speciaal voor de delegatie geoefend en een optreden verzorgd. Voor de Duitse delegatieleden is zelfs het volkslied ten gehore gebracht. Het koor heeft het samen met de jeugd van de gemeente speciaal gezongen.

Wij hebben het doel van ons bezoek uitgelegd en hebben een hele mooie Moraviadiensdienst bij- gewoond. Herkenbare liederen en opzet van dienst. Voorafgaand aan de dienst werden opwekkingsliederen gezongen. De gemeenteleden waren uitgenodigd om na de dienst met ons in gesprek te gaan.

Een groot aantal gemeenteleden, waaronder veel jongeren, is met ons het gesprek aangegaan. De jongeren gaven aan onvoldoende ruimte te hebben om op hun wijze invulling te geven aan het geloofsleven. Zij willen een meer opgewekte aanbidding en gebruik maken van muziekinstrumenten. Ze ervaren ook een beperking in hun bewegingsvrijheid. Ook geven zij aan dat kerk en maatschappij niet met elkaar in verbinding staan. De jeugdleiders gaven aan dat het moeilijk is om de jeugd, vooral in de avond, bij de kerk te betrekken. De situatie in de wijken is onveilig en de ouders willen niet dat de jeugd in de avond op straat is. Zij moeten dus gehaald en gebracht worden door jeugdleiders. Vervoersproblemen zijn hierin een belemmering. Ook stellen zij vast dat veel jongeren na de belijdenis niet meer naar de diensten komen. Ze worden daarna onvoldoende vastgehouden voor de gemeenschap. De jongeren zouden graag binnen de reguliere dienst ook een bijdrage willen leveren. Zij denken zelf aan het voorlezen van de schriftlezing. Het werk binnen de gemeente wordt veelal gedaan door een vaste groep van vrijwilligers die ook deel uitmaken van de verschillende werkgroepen. Men constateert een gebrek aan toewijding waardoor er geen nieuwe vrijwilligers zich aanmelden. Kenmerkend is ook het gegeven dat men niet openlijk spreekt over onderwerpen die gevoelig zijn. Gemeenteleden worden niet of onvoldoende opgeleid voor de taken die zij uitoefenen. Als voorbeeld wordt genoemd dat een gemeentelid wordt "benoemd" tot acoliet maar dat er geen opleiding wordt aangeboden. Een groot probleem is ook de communicatie. Er wordt op geen enkele andere manier met de gemeenteleden gecommuniceerd dan via de "mededelingen" tijdens de dienst. Een nieuwsbrief zou zeer welkom zijn, maar er zijn geen middelen om dit te bekostigen. Ook is er geen communicatie vanuit het Provinciaal Bestuur en wordt de gemeente niet ondersteund in haar zendingsopdracht.

Na de lekkere hapjes die ons zijn aangeboden genuttigd te hebben, is het bezoek beëindigd en zijn wij weer richting hotel gereden. In de avond is aan ons een barbecue geserveerd en werd de consultatie officieel afgesloten na een evaluatie voorafgaand aan het eten. We hebben antwoord gezocht op de vraag wat we nu anders gaan doen in onze praktijk van alledag na deze ervaring rijker te zijn??? Een eenduidig antwoord is er niet maar het was goed om hier met de hele delegatie bij stil te staan.

Het derde en laatste deel was in mijn geval: de extra dagen die aan de reis waren toegevoegd waardoor ik Kaapstad heb mogen bezichtigen. Maandag was Zuid-Afrika in rep en roep want het nationale rugbyteam werd grootst ontvangen in de stad vanwege het behalen van de Wereld Cup. Het was een waar feest.

Samen met zuster Latonya en de delegatieleden van het ZZg hebben wij Robbeneiland bezocht. Een hele indrukwekkende ervaring, mede door de informatie die door de gidsen aan ons is verstrekt. Een tour door de stad met de bekende dubbeldekker (hop on, hop off) heeft ons een goed beeld van deze stad gegeven. Rijk en arm zijn goed zichtbaar en zwart en wit kennen een ongelijke verbintenis. Wij hebben mooie plekken mogen aanschouwen zoals de Tafelberg (waar we niet op konden), een bijzonder heuvelachtig landschap, wijnranken, een mooie haven, luxe villa's en grote shopping malls. Voor de vele toeristen is het vooral op de Waterfront aangenaam vertoeven.

Aan de andere kant hebben we ook zwarte Zuid-Afrikanen gezien die in erbarmelijke omstandigheden wonen, die tot de lage en middenklasse behoren, vluchtelingen die al weken bivakkeerden voor een kerk op green square market en zwervers en daklozen die om een aalmoes smeken. In vele vakantielanden treffen wij hetzelfde beeld van arm en rijk en zwart en wit.

Samen met zuster Latonya heb ik ook het Slavenmuseum bezocht waar op indrukwekkende wijze de geschiedenis van de slavenhandel in Zuid-Afrika en de apartheid in beeld is gebracht. Belangstellend hebben we de korte tijd die we hadden daar doorgebracht.

Vrijdagnacht begon de terugreis richting Nederland en om 00.30 uur gingen wij weer aan boord van de KLM. Na een vlucht van 11 uur namen wij op zaterdagmorgen afscheid van elkaar en waren we terug in de realiteit van ons alledaagse leven.

Ik kijk terug op een reis die inzicht heeft verschaft in het ontstaan van de Broeder-Uniteit in Baviaanskloof, later verandert in Genadendal. Hoe vanuit deze gemeente het werk van de Broedergemeente zich heeft verspreid over Zuid-Afrika. Door de consultaties hebben we de uitdagingen maar ook de bedreiging en de zorgen waar de Broedergemeente voor staat met elkaar kunnen delen. Frappant was de vaststelling dat ook in Zuid-Afrika, 9.688,64 km van Amsterdam de Broeder-Uniteit met veelal dezelfde issues te kampen heeft als wij hier in de Broedergemeenten. Vergrijzende gemeenteleden, weinig betrokkenheid van jongeren, geen koppeling tussen kerk en maatschappij, onbesproken laten van controversiële onderwerpen (homoseksualiteit, culturele diversiteit, mensenrechten, zelfdoding) en een intern gerichte kerk die niet/weinig open staat voor verandering en- of vernieuwing. Ook de rol van de vrouwen in de kerk is een punt van aandacht geweest en de rol van het kerkbestuur op provinciaal niveau.

Beste broeders en zusters, een reis die enorm heeft verrijkt en duidelijk heeft gemaakt dat de Broeder-Uniteit wereldwijd in beweging zal moeten komen omdat de uitdagingen niet alleen regionaal of landelijk voor de deur staan. De Moravische identiteit komt zeker door de groei van de Pinkstergemeenten en aansprekende charismatische voorgangers steeds meer onder druk te staan. De Evangelische Broedergemeente zal een verandering moeten ondergaan waarbij onderwerpen op de agenda worden geplaatst en kaders worden gecreëerd waarbinnen zaken bespreekbaar worden.

De behoefte aan leiders die openstaan voor de dialoog en gehoor willen geven aan de roepstem van gemeenteleden (jong en oud) en maatschappelijke vraagstukken wordt steeds groter.

Hoe en waar ik in deze context binnen de Evangelische Broedergemeente het meest dienend kan zijn is de vraag (en dus geen antwoord op de vraag wat ik anders ga doen in onze praktijk van alledag) waar ik nog geen antwoord op heb. Ik heb het aan de Heer voorgelegd en zie uit naar Zijn antwoord.

Br. Vivian Winter, Den Haag